

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ТА ПОТЕНЦІАЛ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Екологічна безпека, по-перше, є невід'ємною складовою національної безпеки держави, що відображається в офіційних документах та підтверджується логікою розвитку держави й суспільства; по-друге, як складова національної безпеки, повинна досягатись завдяки виваженій та ефективній державній політиці всіх рівнів; по-третє, в основу реалізації політики екологічної безпеки покладена фундаментальна цінність суспільства – національний екологічний інтерес постійного довгострокового характеру, і строк його актуалізації не може бути обмежений навіть існуванням держави, оскільки він має територіальну, а не політичну прив'язку. Реалізація національного екологічного інтересу спирається на поєднання природних ресурсів усіх видів, інтересів регіону, міста, об'єкта з інтересами держави та виконанням державою конституційних зобов'язань і міжнародних угод. По-четверте, екологічна безпека, як складова державної політики всіх рівнів, має здатність до саморозвитку, методологію вивчення, певні умови реалізації. Такими умовами є правове забезпечення формування і впровадження політики екологічної безпеки та стратегічне планування. По-п'яте, стратегічне планування політики екологічної безпеки спирається на принципи: політичних пріоритетів екологічної діяльності, збалансування та взаємного доповнення національних та регіональних пріоритетів, науково-технічного обґрунтування, громадського контролю, що визначають його ефективність у цій сфері та перспективність екологічної політики держави в цілому. По-шосте, діяльність щодо забезпечення екологічної безпеки як складової державної політики та об'єкта стратегічного планування є важелем сприяння демократизації суспільства та інтеграції держави до європейських структур. Ми виходимо з бачення структури *стратегічного потенціалу екологічної безпеки* – СПЕБ (детальніше про СПЕБ автори розвивають у роботі [2]) як динамічного утворення, що передбачає тісні взаємозв'язки між рівнями і факторами формування і реалізації, спирається на систему державного управління та є залежною від соціального чи політичного сприйняття екологічної безпеки [2, с. 45].

Розглядаючи СПЕБ, доцільно виділити такі його аспекти:

- 1) *функціонування у просторі-часі* буття конкретного соціуму особливої, штучної за походженням і бажаної для людини властивості, – безпеки-блага та намагання соціуму мати це благо на відповідному рівні;
- 2) *комплексність* – передбачає існування для соціуму цілої палітри різновидів благ-безпеки (природно-техногенної, демографічної, воєнної тощо), які кореспондують одна з одною і пов'язані між собою через спільні ресурси соціуму, що підтримують кожен конкретний вид безпеки;
- 3) *тривалість* – спроможність соціуму протягом необхідного тривалого проміжку часу підтримувати доцільний рівень безпеки відповідного виду. Для цього використовуються всі ресурси – як ті, що первісно вживались для підтримки саме зазначеного виду безпеки, так і ті, що можуть надходити для підтримки інших видів безпеки у зв'язку із зміною загальної структури пріоритетів;
- 4) *структурна стійкість* – композиція аспектів комплексності й тривалості. Система залишається життєздатною на необхідному рівні безпеки, якщо вона має ресурси, які можуть використовуватись в її регулятивному механізмі для зниження впливу на безпеку дестабілізуючих факторів;
- 5) *квантифікованість* – існування показників у відповідному кількісному вимірюванні як певного індексу. Вимірювання може проходити на основі експертного оцінювання або на основі первинної кількісної інформації;
- 6) *адресність* – спроможність пов'язуватися з певним конкретним, фіксованим і обмеженим станом речей у відповідному просторі-часі буття соціуму. Можна відрізнити пряму адресність – адекватне відображення індексом безпеки стану речей, і зворотну адресність – можливість зміною індексу безпеки впливати на характеристики стану речей;
- 7) *керованість безпеки* – принципова здатність соціуму впливати на безпеку, виходячи з певних міркувань щодо доцільних значень її індексів. Розрізняють горизонтальну складову – взаємозумовленість різних за змістом індексів безпеки, і вертикальну складову – залежність кожного індексу безпеки від конкретних адресних характеристик його стану;
- 8) *змістовність* – прив'язка до певного простору-часу буття соціуму і необхідність підтримки належного стану цієї системи;
- 9) *дуальність* – існування певного негативного відображення – ризику, який взаємодіє з безпекою на засадах особливого контекстуального й адресного взаємодоповнення.

1. Хлобистов С.В. Методологічні аспекти дослідження екологізації стратегічного потенціалу просторового розвитку продуктивних сил України / Хлобистов С.В., Добрянська Л.О. // Агросвіт: науково-практичний журнал/ РВПС України НАН України, ТОВ «ДКС Центр» . – 2010. – №7. – С.7-13.
2. Хлобистов С.В. Екологічна безпека трансформаційної економіки / С.В. Хлобистов; Відп. ред. С.І. Дорогунцов. – К.: Агентство "Чорнобильінтерінформ", 2004. – 250 с.